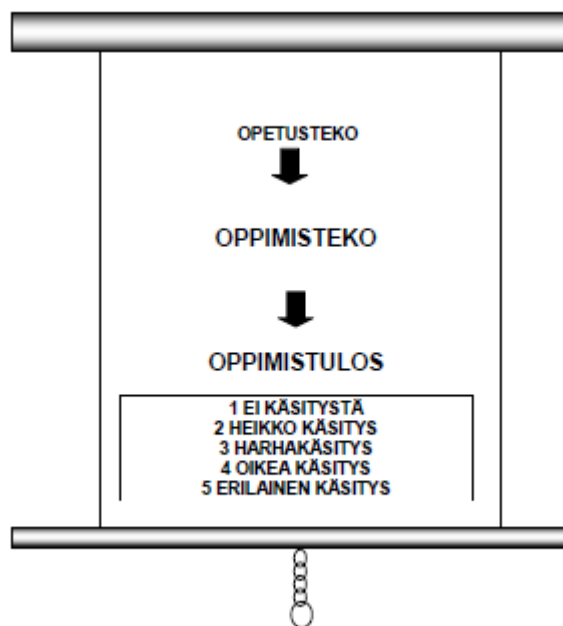

Opetuksen ja oppimisen salaisuus

Opettamista ja oppimista tapahtuu arjessa kaiken aikaa. Luonnollinen jokapäiväinen vuorovaikutus sisältää paljon hyviä opetus- ja oppimistapahtumia. Kummallista onkin, että asia ei enää suju yhtä luontevasti, kun opettamisesta tulee työtehtävä ja opiskelu siirretään luokkahuoneisiin. Yksi selitys ilmiölle on, että arkinen opetussellinen vuorovaikutus on havainnollista ja käytännöllistä – sidoksissa elintärkeään työhön ja tekemiseen. Toimijoiden motivaatio on siitä syystä hyvä, ja ajatus on mukana toiminnassa. Arjen opetustilanteet ovat myös usein kahdenvälisiä tai pienissä ryhmissä tapahtuvia tunnepitoisia tuokioita.

Vaikka opetustapahtuma muuttaakin luonnettaan, kun siirrytään oppilaitoksen seinien sisäpuolelle, niin paljon säilyy myös ennallaan. Hyvä opetus ja oppiminen sisältävät saman prosessiluonteen riippumatta ympäristöstä tai kulloisistakin toimijoista. Tätä prosessia voi kuvata pedagogisen nuolen avulla.

Kuva 1. Pedagoginen nuoli

Pedagogisen nuolen mukaan opettaja tekee opettaessaan opetustekoja, jotka vaikuttavat opiskelijan oppimistekoihin. Vasta opiskelijan oppimisteoista lopulta seuraa oppimistulos. Vaikka tämä ajattelumalli saattaa vaikuttaa itsestäänselvyydeltä, niin käytännössä siihen sisältyy opetuksen ja oppimisen tärkein salaisuus.

Opiskelija oppii vain oman työskentelynsä kautta ja sen rajoissa. Millainen oppimisteko, sellainen oppimistulos. Tulos on huonoin mahdollinen, jos opiskelijalle ei muodostu mitään käsitystä opetusta asiasta. Tieto jää täysin pinnallisen ulkomuistin varaiseksi ja unohtuu saman tien tentin jälkeen. Jos opiskelija on ymmärtänyt sieltä täältä jotakin, niin tuloksena on heikko käsitys. Jos opiskelija on ymmärtänyt asian väärin, mutta luulee ymmärtäneensä oikein, seurauksena on harhakäsitys. Oikea käsitys tarkoittaa sitä, että opiskelija on ymmärtänyt asian samalla tavoin kuin tieteessä tänään ajatellaan. Erilainen käsitys on luovan ymmärtämisen tulosta. Opiskelija on käsittänyt asian tavalla, jonka pätevyydestä opettajakaan ei voi olla varma. Tällainen käsitys käynnistää tieteellisen keskustelun.

Korkeakoulussa opiskelijan tulisi luonnollisesti työskennellä siten, että hän saavuttaisi tason 4 ja 5 mukaisia oppimistuloksia. On siis aivan liian suoraviivaista ajatella, että opettamisesta jotenkin automaattisesti tai itsestään selvästi seuraisi oppiminen. Opettajan opetustyö koostuu suuresta määrästä opetustekoja, joilla on jokin vaikutus (toivottavasti suotuisa vaikutus) opiskelijan toimintaan.

Erilaisia opetustekoja ovat esimerkiksi opetuksen sisällön suunnittelu, opiskelijoiden motivointi, asioiden selostaminen, havainnollistaminen, tehtävien antaminen, keskustelun virittäminen, ajan varaaminen opiskelijan työtä varten jne. Oppimistekoja ovat taas esimerkiksi ajattelemisen, (koti)tehtävien tekeminen, lukeminen,

laskeminen, kirjoittaminen, kysyminen, orientoituminen, kiinnostuminen ja vaikkapa luennolta poistuminen kesken opetuksen. Jokainen opiskelijan teko, joka vaikuttaa oppimistulokseen positiivisesti tai negatiivisesti, on oppimisteko.

Opiskelijan oppimisteot ovat suoraan yhteydessä oppimistulokseen, opettajan opetusteot eivät. Opettajan asianhallinta ei ole suoraan yhteydessä opiskelijan saavuttamaan oppimiseen eikä taitavinkaan opettaja voi oppia tiedettä opiskelijan puolesta. Opiskelija ei voi oppia, ellei hän ala itse utterasti työskennellä opittavan asian parissa. Mitä intensiivisemmin opiskelija alkaa työskennellä, sitä parempia oppimistuloksia hän yleensä ottaen saavuttaa. Opetusosaamisen kehittyessä opettaja oppii yhä paremmin ohjaamaan opiskelijan työskentelyä opetustekojen avulla.

Opettajan positiiviset odotukset näyttävät toteuttavan itseään. Jos opettaja ilmaisee opiskelijoille uskovansa heidän kykyihinsä ja lahjakkuuteensa, niin opiskelijat myös edistyvät paremmin. Myös päinvastainen toteutuu. Negatiivinen suhtautuminen opiskelijoihin näkyy heikentyneenä suorituksena. Opettajan asenne vaikuttaa opetustilanteen ilmapiiriin ja on tätä taustaa vasten nähtävä opetustekona. Opettajan positiivinen asenne välittyy opiskelijalle ja edistää oppimista. Opettajat, jotka suhtautuvat opiskelijoihin kunnioittaen ja uskovat heidän kykyihinsä, saavuttavat parhaita tuloksia.

Kirjoitus on muokattu julkaisusta Karjalainen, A. Opetusopas Oulun yliopiston opettajalle, 2009. Oulun yliopisto. Opetuksen kehittämissyksikkö.